VIII.

01-03 Aralık 2016
ODTÜ - ANKARA

Ulusal Sosyoloji Kongresi

Farklılıklar, Çatışmalar ve Eylemlilikler Çağında Sosyoloji

BİLDİRİLER KİTABI

SOSYOLOJİ DERNEĞİ 1990

www.sosyolojikongresi.org

ODTÜ METU

FARKLILIKLAR, ÇATIŞMALAR VE EYLEMLİLİKLER ÇAĞINDA SOSYOLOJİ

VIII. Ulusal Sosyoloji Kongresi

Bildiriler Kitabı

Editörler:
Feray Artar & Akın Bakioğlu

Ankara - 2017

Sosyoloji Derneği Yayın No: 24

Farklılıklar, Çatışmalar ve Eylemlilikler Çağında Sosyoloji

VIII. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı

Editörler: Feray Artar
Akın Bakioğlu

Kapak: Besim Can Zırh

ISBN: 978-975-98503-5-7

© Sosyoloji Derneği – Eylül 2017

Tüm hakları saklıdır. Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa çoğaltılamaz.

Sosyoloji Derneği

Mareşal Fevzi Çakmak Cad. No: 9/5 Beşevler, Ankara

Tel: +90 312 222 12 52

E-posta: sosyolojidernegi@gmail.com

Web: www.sosyolojidernegi.org.tr

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Başkanı
ODTÜ Sosyoloji Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Nilay Çabuk Kaya
Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı
A.Ü. DTCF Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Aylin Görgün Baran
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
H.Ü. Sosyoloji Bölümü Başkanı

Doç. Dr. F. Umut Beşpınar
ODTÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Besim Can Zırh
ODTÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Gökhan Savaş
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Ankara Sosyal Bilimler Üni. Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Ünal Bozyer
Muğla Sıtkı Koçman Üni. Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Günnur Ertong Attar
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Mersin Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Dr. Mustafa Berkay Aydın
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Uludağ Üni. Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi

Akın Bakioğlu
A.Ü. Sosyoloji Bölümü Doktora Öğrencisi

Hasan Kürşat Akcan
A.Ü. Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi

Feray Artar
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
A.Ü. Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi

İçindekiler

SOSYOLOJİ DERNEĞİ ONURSAL BAŞKANI PROF. DR. BİRSEN GÖKÇE'NİN AÇILIŞ KONUŞMASI 12

SOSYOLOJİ DERNEĞİ VE ODTÜ SOSYOLOJİ BÖLÜM BAŞKANI PROF. DR. SİBEL KALAYCIOĞLU'NUN AÇILIŞ KONUŞMASI 17

AÇILIŞ PANELİ

FARKLILIKLAR, ÇATIŞMALAR VE EYLEMLİLİKLER ÇAĞINDA SOSYOLOJİ 21

Prof. Dr. Ali Ergur

TÜRKİYE'DE CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİN TOPLUMSAL SONUÇLARINI TARTIŞMAK 26

Prof. Dr. Serpil Sancar

BİLDİRİ TAM METİNLERİ

MODERN DÜNYA, GÜNDELİK YAŞAM VE MODERN ÖZNE 32

Zeliha Burcu Acar

POLİSİYE EDEBİYATTA FARKLI DEDEKTİFLİK DENEYİMLERİ: BURÇAK VERAL VE PEYGAMBER CİNAYETLERİ 37

Ebru Açık Turğuter

HÜKÜMET ETMENİN GÜCÜ VE AŞIRILIĞI 44

Özkan Agtaş

KADINLARIN ALEVİ KURUMLARINA KATILIMI VE GÜÇLENME SÜRECİ 51

Ayşegül Akdemir

NEOLİBERALİZM VE RADİKAL DEMOKRASİNİN FORMALİZMİ 58

Salih Akkanat

TOPLUMSAL ÇATIŞMADA MEŞRULAŞTIRMA: SİMGESEL SERMAYE OLARAK DİN DİLİ..... 64

Sümeyya Akyol Kahveci

SOSYOLOJİ TARİHYAZIMINDA EĞİLİMLER 71

Mehmet Ali Akyurt

ULUSLARARASI TERÖRİST BİREYLERİN VE GRUPLARIN SOSYO-PSİKOLOJİK PROFİLLERİ..... 78

Altun Altun

MEKÂN, AİDİYET, AYRIMCILIK: GAZİANTEP ÖRNEĞİ 85

Cihan Ardili

SURİYELİ KOMŞULARLA ‘YERLİ’ VE ‘YABANCI’ KİMLİKLERİNİN İLİŞKİSEL İNŞASI 93

Feray Artar

KENTTE KADIN YOKSULLUĞUNU ANLAMAK: MAMAK ÖRNEĞİ 99

Sinem Atay

ÇORUM İLİNDE YAŞAYAN EŞCİNSEL ERKEKLERİN DENEYİMLERİ 106

Çile Aydaş

İBNİ HALDUN PERPEKTİFİNDEN KENT KİMLİĞİNİ ANLAMAK 113

Döne Ayhan

İDEALİZE EDİLEN YENİ YAŞAMIN TANIDIK YÜZÜ: KORUNAKLI-GÜVENLİKLİ KONUT SİTELERİNİN REKLAM FİLMLERİ ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ 118

Zeynep Baykal Nergis Denli

GÜVENLİKLİ SİTEDE “ARAP” KOMŞU: “PEYGAMBER SOYU OLDUKLARI İÇİN AĞIR KONUŞMAK İSTEMİYORUM, AMA PİSLER” 127

Leyla Bektaş-Ata Ali Murat Vural

İNGİLİZCE YETERLİLİĞİNDE SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL FAKTÖRLER: BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 133

Kadir Berk Nadir Suğur

TÜRKİYE’DE KADIN SİNEMACILARIN GÖRSEL DİLLERİNİN TOPLUMSAL YAPISI 140

Esin Berktaş

BİR EVLİLİK PRATİĞİ OLARAK 'KIZ KAÇIRMA' RİTÜELİNDE KADIN DENEYİMİ 147

Fethiye Beşir

OSMANLI’DAN CUMHURİYET’E DEVRALINAN KÜTÜPHANECİLİK MİRASI: CUMHURİYET DÖNEMİNDE KÜTÜPHANECİLİĞİN KURUMSALLAŞMASI 154

Hülya Biçer Olgun

SOSYOLOG ARAŞTIRMACININ KÜLTÜREL ARKA PLANININ SOSYOLOJİK BİLGİ ÜRETİMİ VE PRATİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ 161

Berivan Binay Serdar Ünal

GİRİŞİMCİLİĞİN KADINLAŞMASI 169

Başak Bozkurt

CANLILIĞIN VE BEDENİN POSTMODERN TIP PRATİKLERİYLE YENİDEN TASARLANMASI: ORGAN NAKİLLERİ ÖRNEĞİ VE MOLEKÜLER BİYO-POLİTİKA TARTIŞMALARI 175

Nihan Bozok

“ALİCE HARİKALARI OLMAYAN DİYARDA” OYUNUNUN CİNSİYETLİ BEDEN ÜZERİNDEN TARTIŞILMASI 181

Hatice Gül Bülbül

SUÇLULAŞTIRMANIN KENT MEKÂNI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ: GÜLSUYU-GÜLENSU MAHALLELERİ 188

Leman Çelik Özşahin

YAŞLILARA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN SOSYAL POLİTİKALAR: EVDE SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ 194

Evindar Can Çevik

MESLEKİ ANLATILARIN SOSYOLOJİK ANALİZİ MERSİN BALIKÇILARI ÖRNEĞİ 201

Ş. Sinem Çelik

TÜRKİYE’YE ARNAVUT GÖÇLERİ: 1953 SERBEST GÖÇ YILLARI VE GÖÇMENLERİN YURTTAŞLIK ALGISI 208

Berrin Çalışkan

GEÇİCİLİK SORUNSALI BAĞLAMINDA SURİYELİ MÜLTECİLER 214

İhsan Çetin

YİTİRİLMİŞ ÇOCUKLUĞU FARKLI SOSYO-EKONOMİK YAPIDAKİ KENTLİ ÇOCUKLAR ÖZELİNDE OKUMAK: DENİZLİ KENTİ ÖRNEĞİ 221

Merve Çetin Dağdelen

AVRUPA ÜLKELERİNE YAPILAN GÖÇLER BAĞLAMINDA KÜRT ETNİK TEMELLİ SİYASALLAŞMA: KULU VE CİHANBEYLİ ÖRNEĞİ 228

Hacı Çevik

KADINLIK BİLGİSİNİN CİNSEL SOSYALİZASYON İLE AKTARILMASI: BUGÜNÜN KIZ ÇOCUKLARI YARININ ANNELERİ 235

Nur Çöllü

LITERACY AMONG THE STRIPES 242

Emirhan Darcan

SOSYAL VE FİZİKSEL ENGELLİLİK BAĞLAMINDA EVLİLİK OGUSUNA SOSYOLOJİK BAKIŞ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA 247

Ayşegül Demir

TOPLUMSAL CİNSİYET VE DÜZENLEMELER BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE "KADIN SIĞINMA EVİ": MAMAK BELEDİYESİ KONUKEVİ ÖRNEĞİ 253

Zeliha Dişçi

BİR TAKTİK OLARAK "ÇİNGENELİK" 259

Semra Özlem Dişli

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE KÜRT SORUNU 265

A. Baran Dural

TOPLUMSAL CİNSİYET VE SOSYAL SERMAYEYE GÖRE ZAMAN KULLANIMI 272

Hülya Eker Nilay Çabuk Kaya

KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN KADINLARIN EKONOMİK VE TOPLUMSAL DURUMLARI ÜZERİNDEKİ YANSIMALARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME 278

Kamile Elmasoğlu

"DENİZ AŞIRI ANNELİK": TÜRKİYE'DE ÇOCUK-BEBEK BAKICILIĞI HİZMETLERİNDE YER ALAN GÖÇMEN KADINLARIN DENEYİMLERİ 283

Sibel Ezgin Ağıllı Ebru Açık Turğuter

EV KADINLIĞINDAN MÜKEMMEL ANNELİĞE: TARİHSEL SÜREÇTE ANNELİĞİN KURGULANIŞI 289

Sibel Ezgin Ağıllı

KADIN DİNDARLIĞININ SOMUT MODERN TEZAHÜRLERİ: YANMAZ ELDİVEN FABRİKASI VE KIR ÇİÇEĞİ ANAOKULU 296

Fatma Zehra Fidan

HAYMANALI KÜRTLERDEKİ KÜLTÜREL VE POLİTİK KİMLİK KAVRAYIŞI ÜZERİNE BİR GENÇLİK ARAŞTIRMASI..... 302

Mehmet Fiğan

GÖSTERİŞ PİYASASINDA KUAFÖRLER: ANKARA VE NİĞDE KUAFÖR ÖRNEKLERİNDE GÜNDELİK HAYAT VE KADINLIK İMAJININ YAPILANDIRILIŞI 309

Ercan Geçgin

ERKEKLİĞİN MELEZ YÜZLERİ: TÜRKİYE'DEKİ DİZİLER VE EVLİLİK PROGRAMLARINDAKİ ERKEKLİKLER 316

Esra Gedik Ceren Demirci

FARKLI BAKIŞ AÇILARI VE BENZER KAVRAMLAŞTIRMALARLA SOSYAL SERMAYE 323

Maide Gök

CİNSİYETLEŞMİŞ MESLEKLER BAĞLAMINDA ERKEK HEMŞİRELERE YÖNELİK ALGI: KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME..... 331

Temmuz Gönç

"ARAF"TA KALMAK: DENİZLİ'DE YAŞAYAN İRANLI SIĞINMACI VE MÜLTECİLERİN ÇALIŞMA DENEYİMLERİ..... 339

Aslıcan Kalfa Topateş

BURSA SETBAŞI MAHALLESİ ÜZERİNDEN KENTSEL MEKÂNIN ÜRETİMİNİN İNCELENMESİ ... 346

Işılay Kazan

GENÇLERİN DAVRANIŞLARINA YÖN VEREN DEĞERLERİN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI TEMELİNDE İNCELENMESİ..... 351

Özgür Kıran

TARİHSEL PERSPEKTİFTEN ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN YAŞAM MEMNUNİYETİ: ON ALTINCI YÜZYIL OSMANLI DEVLETİ'NDE MEDRESELİ İSYANLARI ÖRNEĞİ 358

Ece Köse

JOHN KENNETH GALBRAITH, ENTELEKTÜELLER VE KAPİTALİZMİN GELECEĞİ 365

Adem Levent

GÖÇ, AİLE VE SERMAYE: GAZİANTEP'TE YAŞAYAN SURİYELİLER ÖRNEĞİ 371

Şenay Leyla Kuzu

JERVENİ'DEN MUSTAFAPAŞA'YA: KAPADOKYA'DAKİ MAKEDONCA KONUŞAN İKİ DİLLİ TÜRKLER 378

Marcel Mečiar

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ DERSİ BAĞLAMINDA BİR TAŞRA ÜNİVERSİTESİ TARTIŞMASI383

İlknur Meşe

ENFORMEL İSTİHDAM, ETNİK BAĞLAR VE SINIF KİMLİKLERİ: EV HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ERMENİSTANLI GÖÇMENLERİN DENEYİMLERİ 390

Monika Manişak-Paksoy

ORGANİK DAYANIŞMADAN REKABETE: SOSYAL BİLİMLERİN MEŞRUİYET KRİZİ DÖNEMİNDE SOSYOLOJİNİN DİSİPLİNER KİMLİĞİ ÜZERİNE BİR DENEME 397

Anıl Mühürdaroğlu

ZANAATKÂRIN ELVEDASI: ÇALIŞMA YAŞAMINDA "YÜKSEK VASIFLI İŞÇİ" RETORİĞİNE GÜNCEL BAKIŞ 403

Bahadır Nurol

HABERCİNİN DEĞİŞEN HABİTUSU: TÜRKİYE'DE HABERCİ OLMAK 410

Cem Koray Olgun

ERKEN CUMHURİYET YILLARI İSKAN POLİTİKASININ İKİNCİ BİR HATTI OLARAK PANSİYON OKULLAR: ELAZIĞ KIZ ENSTİTÜSÜ ÖRNEĞİ (1939- 1943) 416

Nilay Orhan

AKADEMİDE HEGEMONİK ERKEKLİĞİN ÖTEKİ ÜZERİNDEN YENİDEN İNŞASI 421

Pelin Önder-Erol Duygu Altınoluk

RİSKLİ ALANLAR VE YENİDEN YERLEŞİM SÖZLEŞMELERİ: ELAZIĞ, CUMHURİYET MAHALLESİ, BEYAZ VE SARI EVLER ÖRNEKLERİ 427

İlknur Öner

TÜRKİYE'DE MODERN GÜNDELİK YAŞAMA DİZİLER ARACILIĞIYLA DEVLET ELİ MÜDAHALESİ: YOK OLAN DİZİSİ ÖRNEĞİ 435

Gözde Özhan Halide Tonga

"HAVALI" MEKANIN, "HAVASIZ" MAĞAZALARINDA SATIŞ İŞİ: ESTETİK EMEK, BEDEN VE CİNSİYET 441

Ece Öztan Ester Ruben Nurcan Özkaplan

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE NÜFUS POLİTİKALARI BAĞLAMINDA MARAŞ-SİVRİCEHÖYÜK GEÇİCİ (!) BARINMA MERKEZİ 447

Semih Savaşal Zelal Karataş

YAŞLI YOKSULLUĞU VE YAŞLI YALNIZLIĞI: MENTEŞE ÖRNEĞİ 454

Sergender Sezer

MUĞLA'DA ÇOCUKLARIN HAYALİNDEKİ KENT VE KENT YÖNETİMİNDEN BEKLENTİLERİ 462

Sergender Sezer Mevlüde Türkan Hatice Gül Bülbül

ULUS-DEVLETİN OLUŞUMUNDAN GÖÇ POLİTİKASININ TEMEL ARACINA VE AVRUPALILAŞMAYA YABANCILARIN TÜRKİYE'DEN SINIRDIŞI EDİLMESİ 473

İbrahim Soysüren Ali Haydar Soysüren Ali Soysüren

ZONGULDAK'TA SANAYİSİZLEŞME VE TTK'NIN TASFİYESİ 480

Funda Sönmez Öğütle

MİLLİ KÜLTÜR İLE MİLLİ GÜVENLİK ARASINDA: 12 EYLÜL DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE KÜLTÜR POLİTİKALARI 488

Erol Subaşi

"BENİM ÇOCUĞUM EN İYİSİNİ YAPAR, EN İYİSİNİ YAPMALI !" : METROPOL VELİLERİ 495

Osman Sümer

TOPLUMSAL GERÇEĞİN PARALEL-İLETİŞİM DÜNYASINDA YENİDEN KURULMASI: BBG'DEN BIG BROTHER'A YARIŞMA PROGRAMLARI 501

Hatice Şahin

PROJECİLİK VE SİVİL TOPLUM KISKACINDA BİR DAYANIŞMA AĞI ÖRNEĞİ: HALKLARIN KÖPRÜSÜ DERNEĞİ 506

Burcu Şentürk Cem Terzi Zeynep Altın

GÜVEN ENDÜSTRİSİ: BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTALARININ SOSYOLOJİSİ 513

Funda Şerbet Cevdet Yılmaz

GENÇ KİMLİĞİNİN ŞEKİLLENMESİNDE ÜNİVERSİTENİN ETKİSİ: DÜZCE ÖRNEĞİ 520

Esra H. O. Taşbaş Metin Kılıç Bahar Aykaç Emel Coşkun

BİR GÜNDE KANAT ÇIRPMAYI ÖĞRENMEK 527

Özlem Ekin Teker

BİYO İKTİDARIN AĞLAYAN YÜZÜ: ACIMA SYASETİ 533

Saime Tuğrul

BİR İKTİDAR ARACI OLARAK EV VE "ÖTEKİ KADINLAR" 540

Selda Tunç Subaşi

KONTROLÜN DİYALEKTİĞİ: TÜRKİYE'DE KÜRTLERİN ZORUNLU ASKERLİK DENEYİMLERİ 546

Ömer Turan Güven Gürkan Öztan

TIBBİ UYGULAMALARDA CİNSİYET İKİLİĞİNİN SÖYLEMSEL İNŞASI: TÜRKİYE'DE İNTERSEKS ÇOCUKLARA YÖNELİK TIBBİ MÜDAHALELER 553

Hülya Türker

YENİ ÜRETİM BİÇİMİ VE YENİ YOKSULLUK İLİŞKİSİ 560

Sinem Burcu Uğur

TÜKETİM KÜLTÜRÜNDE ÖZGÜRLÜĞÜN PARADOKSU: YANILSAMADAN FARKINDALIĞA 578

Selime Ünal Fazilet Dalfidan

BİR KADIN HAKKI OLARAK ÖZ-SAVUNMA: KAMPÜS CADILARI ANKARA ÖZ-SAVUNMA ATÖLYESİ ÖRNEĞİ 586

İlksen Üstündağ Gökay Akbulut

KANSER HASTALARININ GÜNDELİK YAŞAM DENEYİMLERİNİN BİYOGRAFİK BOZULMA KAVRAMI ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ 593

Hüseyin Yadigaroğlu

NEOPOPÜLİZM VE KÖYLÜLÜK: İKİ KÖY ÖRNEĞİ 599

Evrim Yılmaz Merve Kaya

EVRENSEL TASARIM PRENSİPLERİ VE STANDARTLARININ CİNSİYETLENDİRİLMİŞ DEĞERLERİ İÇİNDE MEKAN ÜRETİMİ 605

Ece Yoltay

YANILSAMADAN GERÇEKLİĞE: KAMU YÖNETİMİNDE E-DEVLET ETKİSİ 614

Sevil Zengin

SOSYOLOJİ TARİHYAZIMINDA EĞİLİMLER

Mehmet Ali Akyurt[1]

Özet

Bildirinin amacı, sosyoloji tarihyazımı alanında özellikle 1970'lerden bu yana görece yoğunlaşan tartışma ve eğilimlerin gruplanıp analiz edilerek eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmasıdır. Sosyoloji tarihinin nasıl yazıldığına/yazılacağına odaklanan sosyoloji tarihyazımı; tarihyazımı, bilim tarihi, bilim felsefesi ve bilim sosyolojisinin kesiştiği bir konumda bulunmakta ve bu alanlardaki birikimin sosyal bilimlere, daha özelde sosyolojiye uyarlanma çabasını yansıtmaktadır. Sosyoloji, kendi donanımı gereği özdüşünümsel olmaya doğa bilimlerinden daha yatkınken, sosyoloji tarihine ve "sosyolojinin sosyolojisi"ne gösterilen ilginin daha düşük seviyede kalması ilginçtir. Amerika'da Tiryakian ve Almanya'da Lepenies gibi isimlerin çabalarıyla bu alan belli bir çalışma hacmine ulaşmış ve görünürlük kazanmıştır. Bu bağlamda içsel ve dışsal faktörlerin sosyoloji tarihi yazılırken açıklamaya dahil edilme biçimleri; paradigma kavramını sosyoloji tarihine uygulama çabaları; okul/ekol, yaklaşım/teori, kavram ve alan/branşların tarihine odaklanan sosyoloji tarihyazım girişimleri mevcuttur. Sosyoloji tarihinin komşu disiplinlerle etkileşiminin incelenmesi sayesinde sosyal bilimler alanına ilişkin daha bütünsel bir bilim tarihi anlatısı kurmak mümkün olmaktadır. Otobiyografi, biyografi ve hatıratlar üzerinden bir sosyoloji tarihi inşa etmek şeklinde daha derinlemesine ve mikro analize müracaat eden çağdaş bir eğilim de vardır. Milli sosyoloji geleneklerinin oluşum ve şekillenişleri sosyoloji tarihyazımının başından beri ilgi duyulan bir konu olsa da, son dönemde milli sosyolojiler arası bireysel ve kurumsal etkileşimler ve belli sosyologların farklı ulusal sosyoloji bağlamlarında alımlanışları üzerinde daha yoğun olarak durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyoloji Tarihi, Sosyoloji Tarihyazımı, Bilim Sosyolojisi, Sosyolojinin Sosyolojisi*

1. Sosyoloji Tarihi ve Sosyoloji Tarihyazımı

Sosyoloji tarihi, sosyoloji alanındaki bilimsel birikimin arz ettiği tarihsel değişmenin belli dönemsel ve tematik başlıklar altında gruplanması anlamına gelir. Sosyoloji biliminin nasıl değiştiğine bakar. Sosyoloji tarihyazımı (tarih metodolojisi, *historiography*) ise sosyoloji tarihinin nasıl yazıldığına veya yazılacağına odaklanır. Bu anlamda genel tarihyazımı, bilim tarihi, bilim felsefesi ve bilim sosyolojisinin kesiştiği bir konumda bulunur. Örneğin sosyoloji tarihi çalışmalarında sosyoloji tarihinin sosyolog merkezli mi okul merkezli mi, teori merkezli mi yöntem merkezli mi okunduğuna bakar. Yine sosyoloji tarihi, mesela sosyoloğun hayatının, mektuplarının, dönemiyle ve sosyoloji kamusuyla kurduğu ilişkinin merkeze alındığı bir şekilde sosyolojik olarak ele alınabileceği gibi, teorik birikimin gelişmesi vurgusuyla salt düşünsel bir perspektiften de incelenebilir.

[1] Arş. Gör. ve Dr. Öğr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, akyurt82@gmail.com.

Sosyoloji tarihine yönelik ilgi ile sosyoloji tarihyazımına yönelik ilgi birbirinden bütünüyle bağımsız değilse bile ayrı hususiyetlerdir. Sosyoloji tarihi ilgisi, sosyolojinin erken dönemlerinde ortaya çıkmış, gerek eğitim gerekse kriz çözme saikıyla bugüne kadar sürmüştür. Halbuki sosyoloji tarihyazımı ilgisi, ancak sosyoloji tarihi alanındaki çalışmaların belli bir yekuna ulaşması ve belli bir çeşitlilik kazanması sonrasında ortaya çıkmıştır. Mevcut sosyoloji tarihlerindeki tarihyazım yaklaşımlarından hangilerinin daha başarılı olduğunu tartışır. Kısacası sosyoloji tarihinin nesnesi sosyoloji alanındaki bütün bilimsel birikimken, sosyoloji tarihyazımının nesnesi, sosyoloji tarihi çalışmalarıdır.

2. Sosyoloji Tarihi İlgisinin Kaynakları

Sosyoloji tarihi, sosyoloji öğretiminin önemli bir parçasıdır. Bu boyutu itibariyle sosyoloji tarihi, öğrencilere anlatılmak için düzenlenir. Fakat sosyologlar, kendi disiplinleri üzerine düşünmelerinin bir parçası olarak, yaşadıkları tıkanıklıkları aşmak için de sosyoloji tarihine müracaat ederler. Böylece sosyoloji tarihi ilgisinin temelde iki farklı motivasyondan kaynaklandığı söylenebilir.

Bu iki ilgi çeşidini, bütün sosyolojik çalışmalarda takip etmek mümkünse de, özellikle sosyolojinin kendisi hakkındaki çalışmalarda bu ilgi daha belirgin olarak izlenebilmektedir. Bu minvalde sosyoloji tarihine yer verilen dört çeşit "sosyolojinin sosyolojisi" kitabı tespit etmek mümkündür. Bunlardan ilki sosyolojiye giriş kitaplarıdır. İkincisi derleme niteliğindeki okuma kitapları, üçüncüsü sosyoloji tarihine odaklanan kitaplar, dördüncüsü ise "çağdaş sosyoloji teorileri" hakkındaki çalışmalardır.

2.1. Hakim paradigmanın/normal bilim döneminin sınırlı ilgisi

Bu iki fonksiyondan ilkini yani öğretimsel işlevi Kuhn'un normal bilim dönemleriyle ilişkilendirebiliriz. Belli bir sosyoloji paradigmasının benimsendiği zeminlerde "sosyolojiye giriş" metinleri sosyoloji tarihine az yer ayırır, hatta bazen hiç ayırmaz. Örneğin Celestin Bougle'nin J. Raffault ile birlikte 1926'da derlediği *Sosyolojinin Unsurları: Seçilmiş ve Sıralanmış Metinler* (*Elements de Sociologie: Textes Choisis et Ordonnes*; Çev. Kazım Nami Duru, İstanbul, Devlet Basımevi, 1936; 2. Baskı, MEB, 1964, 3. Baskı 1975) genel sosyoloji, siyaset sosyoloji, iktisat sosyolojisi gibi alt branşlara yönelik bir kurguya sahiptir. Durkheim Okulu'nun zaten belli olan uygulama biçimini yaygınlaştırma amacına matuf olduğu için sosyoloji tarihini ele almaya gerek duymamıştır. Sosyoloji, donanımı itibariyle özdüşünümsel olmaya en müsait bilim dalı olmasına rağmen, paradigmanın oturmuşluğu sebebiyle sosyoloji tarihi ve "sosyolojinin sosyolojisi"ne yoğun bir ilgi gösterilmemektedir. Kuhn'un normal bilim dönemlerinde özdüşünüm seviyesinin düştüğüne ilişkin tespiti sosyoloji için de geçerlidir.

Sosyoloji tarihine neredeyse hiç yer ayırmayan "sosyolojiye giriş" kitaplarına, günümüzde İngilizce konuşan dünyada yazılan ders kitaplarının çoğunluğunu örnek verebiliriz. Bunlarda ya yukarıdaki örnekte olduğu gibi alt branşlara ya da mevcut paradigmaların esas aldığı belli başlı problematiklere yer verilir. Bunlar sosyalleşme, toplumsal yapı, toplumsal değişme, tabakalaşma, eşitsizlik, kimlik, toplumsal cinsiyet, sınıf, etnisite gibi başlıklardır. Sosyoloji "çok paradigmalı" olduğu için belli bir perspektifi savunan bir sosyolojiye giriş kitabı, bir ünitede ele aldığı konunun farklı teorik perspektiflerden nasıl göründüğünü de aktarma gereği duyar (krş. Newman, 2013; Newman & O'Brien, 2013).

Sosyoloji tarihinin ele alınması, farklı sosyoloji anlayış ve yordamlarının da gündeme getirilmesi anlamına geleceği için normal bilim dönemlerinde tercih edilmemektedir. Fakat hakim bir paradigmanın sosyoloji tarihine hiçbir şekilde ilgi duymadığını söylemek de mümkün değildir. Paradigmatik olan bir anlayışın, kendisini meşrulaştıran bir sosyoloji tarihi okuması ortaya koymasına da kimi durumlarda ihtiyaç duyulabilir. Bir paradigma, normal bilim döneminde olmasına rağmen, -tabii eğer sosyoloji tarihiyle ilgilenen bir paradigma ise- kendi pozisyonunu daha sağlam kılmak adına, kendi sosyoloji tarihi okumasını belirgin kılmak isteyebilir.

2.2. Devrimci paradigmanın/kriz döneminin geniş çaplı ilgisi

Mevcut paradigma veya paradigmaların kriz yaşadığı durumlarda eleştirel yeni sosyoloji yaklaşımları söz konusu krizi aşmak için sosyoloji tarihine müracaat ederler. Yine kendilerini meşrulaştırmak için de sosyoloji tarihine başvurma ihtiyacı duyarlar. Bu da daha geniş çaplı bir sosyoloji tarihi ilgisine işaret eder. Sosyoloji tarihi bu şekilde sosyolojisinin yaşadığı krizi çözme iddiasıyla ortaya atılan ve oluşmakla olan yeni bir sosyoloji yaklaşımının ifadesi şeklini alır.

Erken dönemde ve II. Dünya Savaşı sonrası dönemde bütüncül sosyoloji tarihi çalışmaları yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar sonraki çalışmalara göre daha kapsamlı ve hacimli, bir açıdan da hantaldırlar. Özellikle 1970'lerden sonra sosyoloji tarihi kitaplarının belli bir okula, kuruma, döneme, isme odaklandığını görüyoruz. Bir başka ayrım noktası da bu çalışmaların, sadece sosyoloji eserlerini değil, sosyologların hatıratları ve mektuplaşmaları gibi biyografik malzemeleri daha derinlemesine kullanmaları şeklinde tebarüz ediyor.

3. 1970'lerden Bugüne Artan Sosyoloji Tarihi İlgisi

Sosyoloji tarihi alanında ortaya konan eserlerin özellikle 1970'lerden bu yana görece yoğunlaştığını görmekteyiz. Bu eserlerdeki artışa paralel olarak sosyoloji tarihinin nasıl ele alındığını ve alınabileceğine ilişkin metodolojik eserler de artış göstermiştir.

Sadece 1970-71 senelerinde Amerika'da, aynı konuya eğilen çok sayıda makalenin yanı sıra, bu başlığı taşıyan üç kitap yayımlandığını görüyoruz.[1] Tiryakian, ASA (Amerikan Sosyoloji Derneği, *American Sociological Association*) tarafından 1965'te yayımlanmaya başlanan *American Sociologist*'in "sosyolojinin sosyolojisi"ni hedeflediğini belirtmektedir (1970, s. 14). Aynı ilginin bir tezahürü de "sosyoloji tarihi"ne yönelik olarak şekillenmiştir. ISA (Uluslararası Sosyoloji Derneği, *International Sociological Association*) çatısı altındaki Sosyoloji Tarihi Araştırma Birimi'nin (*Research Committee on History of Sociology*, RCHS) kuruluş tarihinin 1971 olması bu anlamda şaşırtıcı değildir. Bunun yanı sıra 1965'te *Journal of the History of the Behavioral Sciences* dergisi çıkmış, 1976'da ise adı geçen araştırma biriminin bülteni (*RCHS Newsletter*) yayın hayatına girmiştir. Doğrudan sosyoloji tarihine odaklanan *Journal of the History of Sociology* ise 1978'de yayımlanmaya başlar (Lepenies 1981, s. v).

Almanya'da da *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie* biri 1979 (Ed. Günther Lüschen), diğeri ise 1981'de (Ed. M. Rainer Lepsius) olmak üzere Alman sosyoloji tarihine

[1] Bu kitaplar şunlardır: Tiryakian 1971; Reynolds & Reynolds, 1970; Friedrichs 1970. Görece doğa bilimleri merkezli olsa da, aynı alanda önemli bir yayın için bkz. Whitley, 1974.

ilişkin iki özel sayı yayımladı (Lepenies 1981, s. xxvii vd.). Lepenies'in derlediği 1981 tarihli dört ciltlik "Sosyoloji Tarihi" kitabı da, sosyoloji tarihinden ziyade sosyoloji tarihyazımına odaklanıyordu ve bu sayede sosyolojinin sosyolojisine önemli katkılarda bulunuyordu. Ayrıca 1990 ila 1998 arasında düzenli olarak *Jahrbuch für Soziologiegeschichte* isimli bir yıllık çıktı.

1970'ten itibaren özellikle sosyoloji, psikoloji ve etnoloji tarihlerine yönelen bu ilginin arkasında, Lepenies'e göre Batı ülkelerinde 1960'lardan itibaren yaşanan siyasi dönüşüm sonucunda bu bilimlerin iç problem alanlarının, araştırma ilgilerinin ve kendilik algısının değişmesi yatıyordu. Bilim karşısındaki eleştiri ve şüpheciliğin artması sonucunda "tamamlanmamış sosyal bilimlerin tamamlanmamış tarihi" (Tenbruck) giderek daha çok araştırma konusu oldu (Lepenies 1981, s. vi). Sosyoloji tarihi, daha önce öğretim için ele alınan ya da bir sosyoloğun kendi güncel pozisyonunu tarihsel benzerliklerle desteklemek amacıyla ele aldığı bir alanken, görece bağımsız bir alana dönüştü.

Tiryakian bu durumu, sosyolojinin geneline yayılmış bir kimlik krizinin sonucu olarak görüyordu. Tiryakian'a göre sosyolojide Parsons Okulu ya da Harvard Okulu da denen yapısal işlevselcilik 1940'lardan itibaren baskın hale geldi ve 1960'a kadar ortak teorik zemini teşkil etti. 1960'larda sosyolojinin kamusal kabul görmesiyle ortaya çıkan hızlı gelişmenin yol açtığı bölünme ve Yeni Marksist kanadın yeniden dirilmesi 1970'e doğru, mutabakatın tamamen ortadan kalkmasına kapı açtı. Böylece sosyolojinin kimlik krizini çözecek birleştirici genel bir teorik zemin ihtiyacı belirdi ki bu da sosyoloji tarihi (tekil sosyologların veya okulların gelişmelerinin anlatısal betimlemesi ve soyut düşüncelerin toplamı) ve sosyoloji sosyolojisi (sosyolojinin; öznelerarası bir bilincin, etkileşimin, işbirliği, uyum ve çatışmanın sonucu olarak analizi) ilgilerini artırdı (1971, s. 2-3).

Sosyoloji tarihi çalışmaları 1980'li yıllarda da yükselişini sürdürdü. Genel sosyoloji tarihi kitaplarının çoğunluğu kronolojik isim merkezli anlayışla yazılırken, bazıları kronolojik teori merkezli bir yaklaşımı esas alıyordu. Genel sosyoloji tarihi kitapları nadiren sosyoloji tarihyazımına değiniyorlardı. Özel sosyoloji konularında yazanlar ise yine genelde isimleri merkeze alıyor, bazen "kurumsal okul" tarihlerine, bazen de dönemlere veya "milli okul"lara eğiliyorlardı. Bunlar sosyoloji tarihini hangi yönteme istinaden yazdıklarını belirtmek konusunda daha cömertlerdi. Örneğin Kaesler'in "1909'dan 1934'e Erken Dönem Alman Sosyolojisi ve Oluşum Zemini: Bir Bilim Sosyolojisi Araştırması" başlıklı çalışmasının (1984) yöntem bölümü müstakil bir kitap sayılabilecek kadar gelişkindir. Ayrıca son yıllarda doğrudan sosyoloji tarihyazımına eğilen bazı çalışmalar da yayımlandı. Bunlara örnek olarak Moebius'un "Sosyoloji Tarihi Pratiği: Sosyoloji Tarihsel Araştırmada Yöntemler, Kavramlaştırma ve Örnekler" (2004) ve Dayé ile Moebius'un derledikleri "Sosyoloji Tarihi: Yollar ve Hedefler" (2015) kitaplarını verebiliriz. Ayrıca Christian Fleck ile Christian Dayé'nin çalışmaları da (örneğin 2015) "sosyoloji tarihyazımı"na odaklanıyor.

4. 1970'lerden Bugüne Sosyoloji Tarihyazımında Yönelimler

1970 sonrasında ortaya çıkan sosyoloji tarihyazımı eğilimlerini gruplamak için, Tiryakian'ın (1971) ve Lepenies'in (1981) derlemelerinin içindekileri incelemek bile epey yardımcı olacaktır. Bu iki çalışmada dikkati çeken ortak husus, sosyoloji tarihinin artık bir salt düşünceler tarihi olarak ele alınmadığıdır. Bunu söz konusu derlemeleri oluşturan ve 1960'lardan itibaren biriken monografik makaleler ispat etmektedir. İki derlemenin birer bölümü bu "eski" tarz sosyoloji tarihyazımına ayrılmışsa da, düşüncelerin ve teorilerin *birikim*i, 1960'lardan itibaren

sosyoloji tarihi yazılırken esas alınan tek dayanak olmaktan çıkmıştır. Sosyologların teşkil ettiği "sosyoloji cemaati"nin üyelerinin ilişkileri, ağları ve kurumsal örgütlenmeleri de resme dahil edilir. Bilim içi organizasyon alanı da sosyoloji tarihi yazılırken dikkate alınır. Kimi zaman mektuplaşmalar, günlükler, hatıratlar ve karşılıklı kitap değerlendirmeleri gibi malzemelerde bu ilişkilerin izi sürülür. Sosyoloji tarihinin bilimsel olanın ötesindeki uzantıları da yavaş yavaş gündeme girer. Bu ilgi genişlemesi sosyolojinin günlük hayata ve biyografiye duyduğu ilginin artışıyla da paralellik göstermektedir. Böylece bilim dışı toplumsal alan da sosyoloji tarihyazımınıda kendine yer bulur. Sosyologların oluşturduğu sosyologlar cemaatinin iktisadi ve siyasi konumu, sosyologların demografik profilleri, kültürel arka planları ve toplumsal kökenleri de odaklardan birini teşkil etmeye başlar.

Öte yandan sosyoloji tarihlerinde eskiden beri odaklanılan milli sosyoloji okulları, teori grupları ve sosyologlar da artık salt bilimsel/düşünsel değil, daha sosyal ve örgütsel bir ilgiyle ele alınır. Milli sosyolojiler kurumlaşmaları ve diğer milli sosyolojilerle ilişkileri bağlamında gündeme gelir (krş. Aron 1964/1935 ile Kaesler 1984). Sorokin'in (1928) klasik eserinde mekanik sosyoloji, biyolojik sosyoloji gibi başlıklar altında ele alınan teorik yönelimler ise artık daha ziyade okullar, üyeleri, kuşakları ve bunların birbirleriyle ilişkileri açılarından incelenir (örneğin Bulmer 1984, Abbott 2014/1999). Klasikler de toplumsal ve biyografik bağlamları öne çıkarılarak incelenir (krş. Aron 2004/1967 ile Coser 2010/1970).

Bu klasik ilgilerin yanı sıra yöntem, teknik, branş, dönem, kavram, biyografi merkezli çalışmalar belirginlik kazanır. Bunlar arasında da özellikle tartışma ve alımlama tarihleri öne çıkmaktadır. Sosyolojik içerikleri son derece yüksek olan bu iki yaklaşım sosyologlar, teorik ve milli sosyoloji okulları, dönemler arasındaki farklı kombinasyonları, kesişmeleri, karşılıklı ilişki ve alımlama biçimlerini gündeme getirir. Böylece sosyoloji tarihi büyük ölçüde ilişkisel ve sosyolojik bir tarihyazımına doğru genişlemiş olur. Gerek teorik ve yöntemsel yönelimleri, gerekse kurumlaşma tarihleri açısından sosyoloji tarihyazımının başından ilgi duyulan konularından olan milli sosyolojiler, çağdaş eğilimler kapsamında, birbirleriyle etkileşimleri, belli sosyologların farklı ulusal sosyoloji bağlamlarında alımlanışları gibi eksenlerde ele alınır. Tartışmalar da farklı sosyologların ve sosyoloji okullarının karşılıklı konumlanışlarını ve ilişkilerini doğal olarak gündeme getirmektedir. Bu yönüyle bu iki sosyoloji tarihyazım eğilimi, çağdaş eğilimler arasında en ilişkisel ve sosyolojik olanlarıdır. Başka bir deyişle bunlar, sosyoloji tarihyazımındaki ilişkisel ve sosyolojik olana temayülü temsil eden iki başlıca yönelim olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç

Sosyoloji tarihinin nasıl yazılacağının problematize edilmesi, sosyoloji tarihi ilgisinin bir sonucu olarak gündeme gelmiştir. Sosyoloji tarihi ilgisi ise sosyoloji kamusuna belli bir düzeyde hakim olan bir sosyoloji paradigmasının, normal bilim döneminde kendisinin yeniden üretimi için duyduğu ihtiyaçla sınırlı bir ilgi şeklinde tezahür edebildiği gibi, kendini tesis etme çabası içindeki devrimci/yeni bir paradigmanın geniş çaplı ilgisi olarak da karşımıza çıkabilir. Tiryakian'ın 1970'lerde ortaya çıktığını belirttiği paradigmatik kriz paradigma haline gelmeye aday yeni anlayışların kendilerini sosyoloji tarihine dayanarak meşrulaştırmaları çabalarını gündeme getirdi. Bu ise büyük ölçüde yukarıda değinilen ikinci türdeki geniş çaplı bir sosyoloji tarihi ilgisi anlamına geliyordu. Sosyoloji tarihini yeni şekillerde kavramaya yönelik bu girişimler, sosyoloji tarihyazımında da bir çeşitlenmeye kapı açtı. Sosyoloji tarihinin ortaya çıkışından beri temel ilgi odaklarını teşkil eden klasiklerin/sosyologların, milli sosyoloji

okullarının ve teori gruplarının sosyal, örgütsel, kurumsal ve ilişkisel boyutlarının da ele alınmaya başlanmasıyla incelenen malzeme genişlemiştir. Böylece hatırat, biyografi, günlük, otobiyografi, mektuplaşma, kitap tanıtımı, polemik yazısı gibi malzemeler de sosyoloji sahibinin araştırma alanına girmiştir.

Sosyoloji tarihi malzeme zenginleşmesi ile odak çeşitlenmesi eş zamanlı gelişmiş, sosyoloji tarihi ele alınırken incelenen odaklara yenileri eklenmiştir. Böylece sosyoloji biliminin birikimi kullanılan yöntemler ve teknikler, tesis edilen branşlar ve kavramlar, ortaya çıkan tartışmalar ve çeşitli sosyolog, milli sosyoloji okulu veya kitapların farklı dönem ve zeminlerde alımlanma biçimleri merkeze alınarak incelenmeye başlanmıştır. Bu odaklardan özellikle tartışma ve alımlama tarihleri, sosyoloji tarihyazımında görülen mikro, ilişkisel, örgütsel ve sosyal olana dönük genişleyen ilgiyi yansıtan iki yeni odak olarak öne çıkmaktadır.

Kaynakça

Abbott, A. (2014/1999). Bölüm ve Disiplin: 100. Yılında Şikago Okulu. (Suna Gülfer Ihlamur Öner, Çev.) İstanbul: Küre.

Aron, R. (1964/1935). *German Sociology*. (Mary ve Thomas Bottomore, çev.) New York, Free Press.

Aron, R. (2004/1967). *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*. (Korkmaz Alemdar, çev.) Ankara, Bilgi.

Bougle, C. & Raffault, J. (1936/1926). *Sosyolojinin Unsurları: Seçilmiş ve Sıralanmış Metinler*. (Kazım Nami Duru, çev.) İstanbul: Devlet Basımevi.

Bulmer, M. (1984). The Chicago school of sociology: institutionalization, diversity, and the rise of sociological research. Chicago: University of Chicago Press.

Coser, L. A. (2010/1970). *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları: Tarihsel ve Toplumsal Bağlamlarında Fikirler*. (Himmet Hülür, İbrahim Mazman & Serhat Toker, çev.) Ankara: De Ki.

Dayé, C. & Moebius, S. (Ed.) (2015). *Soziologiegeschichte: Wege und Ziele*. Berlin: Suhrkamp.

Fleck, C. (2015). Skizze einer Methodologie der Geschichte der Soziologie. Christian Dayé & Stephan Moebius (ed.), *Soziologiegeschichte: Wege und Ziele* içinde (ss. 34-111), Berlin: Suhrkamp.

Fleck, C. ve Dayé, C. (2015). Methodology of the History of the Social and Behavioral Sciences. Ed. James D. Wright, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences Cilt: 15* (2. Baskı) içinde (ss. 319-325). Oxford: Elsevier.

Friedrichs, R. W. (1970). *A Sociology of Sociology*. New York: Free Press.

Kaesler, D. (1984). Die frühe deutsche Soziologie 1909 bis 1934 und ihre Entstehungsmilieus: Eine wissenssoziologische Untersuchung. Opladen: West-deutscher Verlag.

Kneer, G. & Moebius, S. (Ed.) (2010). Soziologische Kontroversen: Eine andere Geschichte der Wissenschaft vom Sozialen, Frankfurt/Main: Suhrkamp.

Lepenies, W. (1981). Einleitung. Ed. Wolf Lepenies, *Geschichte der Soziologie: Studien zur*

kognitiven, sozialen und historischen Identität einer Disziplin içinde (1. Cilt, s. i-xxxv), Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Lepenies, W. (Ed.) (1981). Geschichte der Soziologie: Studien zur kognitiven, sozialen und historischen Identität einer Disziplin. 4 Cilt, Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Moebius, S. (2004). Praxis der Soziologiegeschichte: Methodologien, Konzeptionalisierung und Beispiele soziologiegeschichtlicher Forschung, Hamburg: Verlag Dr. Kovac.

Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji: Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek –Özet Basım–*. (D. Ali Arslan, çev.). 3. Baskı, Ankara: Nobel.

Newman, D. M. & O'Brien, J. (2013). *Sociology: Exploring the Architecture of Everyday Life (Readings)*. 9. Baskı, Los Angeles: Sage.

Reynolds, L. T. & Reynolds J. M. (Ed.) (1970). The Sociology of Sociology: Analysis and Criticism of the Thought, Research, and Ethical Folkways of Sociology and Its Practitioners. New York: David McKay.

Sorokin, P. (1928). *Contemporary Sociological Theories*, New York ve Londra: Harper & Brothers.

Tiryakian, E. A. (1971). Introduction to the Sociology of sociology. Edward A. Tiryakian (ed.), *The phenomenon of sociology: A reader in the sociology of sociology* içinde (s. 1-15). New York: Appleton-Century-Crofts.

Tiryakian, E. A. (Ed.) (1971). *The Phenomenon of Sociology: A Reader of Sociology of Sociology*. New York: Appleton-Century-Crofts.

Whitley, R. (Ed.) (1974) *Social Processes of Scientific Development*, Londra ve Boston: Routledge & K. Paul.